

Marcel Koprol

AGONIJA ISKANJA SKUPNEGA DOGOVORA O MIGRACIJAH IN AZILNI POLITIKI SE NADALJUJE

Brezplodno vrtenje v krogu praznih zamisli.

Kot nič kolikokrat poprej, je tudi za junijsko razpravo o izhodišču za dogovor o skupni evropski migracijski politiki Evropska komisija (EK) pripravila razvlečeno in skoraj povsem neuporabno besedilo, ki naj bi vodilnim evropskih politikom služilo kot opomnik za iskanje poti do skupnih evropskih stališč o migracijah in azilni politiki. Če se zelo potrudimo in y veliko mero dobrohotnosti poskusimo iz njega narediti povzetek, lahko dolgovezni predloženi dokument brez velikega napreznja strnemo v nekaj splošnih misli, s katerimi je EK želela na Svetu EU (SEU) popestriti razpravo političnega vrha držav članic EU o omenjeni problematiki. V njem je tako zapisano, povzemamo, da *“v EU podpiramo močno zavezanost skupni evropski migracijski politiki”* ter da smo *“odločni doseči napredek pri nadaljnjem zmanjševanju števila nezakonitih prihodov v Evropsko unijo, zlasti z okrepitevijo zaščite na zunanji meji, skupnimi usklajenimi azilnimi postopki in okrepljenim sodelovanjem s tranzitnimi državami in državami izvora”*. V gradivu se je znašla tudi misel, "da si bo EU prizadevala za zmanjšanje preseljevanja migrantov in prosilcev za azil med državami članicami naše integracije, ali povedano drugače: kjer je migrant zaprosil za azil, tam bo tudi ostal, oziroma, tja bo tudi vrnjen¹.

Tudi časovni termin razprave ni bil najbolje izbran in lahko zapišemo, da si bolj neprimerne trenutka za iskanje skupnih izhodišč držav članic na področju migracij in azilne politike ne bi mogli zamisliti, saj so bila razhajanja med državami članicami o pogledih na njihovo reševanje znana že veliko prej in registrirane razlike tako velike, da jih ne more razrešiti noben na hitro sklican posvet evropskih voditeljev. Zato je tudi razprava, ki se je vlekla do jutranjih ur, le še bolj poudarila agonijo evropskega nestrinjanja o tem, kako in na kakšen

¹ Na SEU so veliko govorili o okrepljenem sodelovanju z državami tretjega sveta, zlasti s tranzitnimi državami, kot so Alžirija, Egipt, Libija, Maroko, Nigerija in Tunizija, ter tudi o povečani finančni in materialni pomoči tem državam, predvsem za namen povečanja zaščite na njihovih mejah. Potem o sodelovanju v skupni akciji Poseidon za preprečevanje smrtnih žrtev na morju in onemogočanje tihotapljenja ljudi in trgovanja z njimi; o razvojnih možnostih libijske obalne straže, da bi ustavljala odhajajoče čolne in zavrla dejavnost tihotapcev ljudi (kar so ocenili kot ključni element pri preprečevanju nezakonitih migracij) ter o načinih za znatno okrepitev operacije Visokega komisariata ZN za begunce (UNHCR) in Mednarodne organizacije za migrante (IOM) v Libiji: Govorili so tudi možnosti, da bi pogajalski okvir razširili na države izvora migrantov ter o organiziranju več varovanih območij ter sprejemnih zmogljivosti zunaj EU in, da bodo v celoti spoštovali mednarodno pravo, seveda v sodelovanju z UNHCR in IOM«. Skratka, govorili so in govorili, konkretno dogovorili pa se niso o nobeni pomembni odločitvi (op. avtorja).

25. julij 2018

način problematiko urediti tako, da bo dogovorjena skupna politika resnično delovala in s svojimi ukrepi uspešno posegla v srž problema. Namesto tega pa se je samo še enkrat potrdilo dejstvo, da je v gradivih ponujeni in na koncu tudi doseženi skupni imenovalec soglasja vseh 28 držav članic preveč skromen, da bi lahko kakor koli spremenil sedanje težke humanitarne razmere v evropski južni soseščini ter obenem zavaroval EU pred velikanskim številom ekonomskih migrantov, ki tvegajo vse, tudi svoje življenje, da si znotraj meja naše integracije poiščejo boljšo prihodnost.

Je to res tisto, kar smo pričakovali od evropskih voditeljev?

Ne glede na vso post konferenčno leporečje evropskih voditeljev, junijski SEU o migracijah ni prinesel nobenih otipljivih sprememb. Še več, odkrito lahko zapišemo, da je v že tako pregreto politično ozračje vnesel nove zaplete, ki so se dodatno zaostri v "nemškem podaljšku SEU", ko je Nemčija in njena kanclerka, ki nosi levji delež krivde za nastale težave, z zase prilagojeno izpeljavo zapisanih priporočil², problematiko začela urejati po svoje. Ta poteza EU in njenim članicam ne bo prinesla nobenih koristi, samo razmere se bodo še slabšale in nekatere države, ki so pri vsej tej migracijski zgodbi in njeni zgodovinski pogojenosti imele najmanj besede, bodo obremenjene z dodatnimi varnostnimi zapleti in humanitarnimi težavami. Zato je v mednaslovu zapisano vprašanje, še bolje rečeno, dilema, povsem na mestu, kajti junijski vrh SEU ni prinesel nobenega napredka pri naporih za skupno oblikovanje uspešnih in trdnih izhodišč EU za urejanje migracijskih tokov in azilne politike.

Menda zato tudi ni treba posebej naglašati, da je v gostobesedno zapisanih zaključkih SEU nekaj manjkalo. Konkretnosti, seveda, saj lahko izhod iz sedanje krize prinese le zelo konkreten in za vse države članice pošten dogovor o sistemskih rešitvah, ki morajo ponuditi časovno in finančno izvedljiv okvir možnega sodelovanja med državami članicami v skupnih naporih čim hitrejšega celokupnega urejanja problematike migracijskih tokov, kajti razpoložljivega časa ni več veliko. Konkretizacijo pa bomo dosegli, če bomo pri pripravi skupnih izhodišč obvezno upoštevali osnovno paradigmo, da EU ni zavetišče odvečne pomanjkljivo izobražene in strokovno neusposobljene delovne sile sosednjih kontinentov: tega pa, žal, nismo zasledili v nobenem dokumentu EK.

Naslednji potrební korak, ki smo ga pogrešali in ga je treba storiti preden začnemo iskati skupna izhodišča za strateško urejanje migracijskih tokov in azilne politike v EU, narekuje razmislek o pojmu in pomenu solidarnosti, ki ga je treba ustrezno našemu času ponovno definirati. Tak kot je zdaj, namreč ne služi ničemur, je pa zelo uporaben za dvomljive pritiske velikih držav članic, kadar skušajo prikriti svoje prave interese pri reševanju problemov v svojo korist. Pojem solidarnosti EU 21. stoletja mora obvezno vsebovati princip "prilagodljivega sistema solidarnosti"³ (že zdaj države članice lahko v določenih primerih

² Drugače skupnih zaključkov SEU sploh ne moremo razumeti (op. avtorja).

³ Lahko bi rekli tudi "elastične" solidarnosti (op. avtorja).

25. julij 2018

uporabijo sistem »opt out« in se izognejo obvezni uporabi dogovorjenega), ki bi lahko v veliki meri razbremenil brezplodno medsebojno prerekanje in grozeče tone s strani EK.

Sedanje posploševanje in grožnje s kaznimi, zaradi »odstopanja od principa solidarnosti«, ki tudi v tem primeru frčijo na vse strani in strašijo nekatere države članice, dejansko razbijajo in ne združujejo, še manj pa utrjujejo EU. Neprestano primitivno ponavljanje in vsebinsko ne preprečljiva uporaba principa solidarnosti namreč služita samo povsem ne inovativni bruseljski birokraciji, da mehanično ureja migracijske tokove (samega bistva problematike migracij pa ne rešuje), ki dosegajo ozemlje držav članic EU, pri čemer pa EK in njena birokracija solidarnost vedno razume in tudi tolmači v skladu z interesi in koristmi največjih držav članic EU.

Od tod tudi povsem zgrešeno razmišljanje evropskih politikov na svojih dolgo v noč trajajočih seansah, ko skušajo na povsem nemogoče načine najti odgovor za reševanje migracijske krize, ki duši Evropo. Že bežen pogled na besedilo zadnjega iz dolgega niza predloženih dokumentov razkrije, da smer razmišljanja EK ne sledi našim transparentnim podlagam, zapisanim v današnjem diskurzu in v njem predstavljenim temeljnem principom. Evropski birokrati jih preprosto ne želijo videti in uporabiti. Zato lahko znova zapišemo, da EK v tem primeru v svojih predlogih znova išče izhodišča za nekakšne skupne virtualne rešitve, pa še te so, zaradi njihove klasične nedorečenosti, izrazito nenaklonjene državam na evropski zunanji meji. Zato pa je še posebej, to moramo odločno poudariti, za Slovenijo, ki je zaradi svoje zunanje schengenske meje zelo zanimiva za migrante iz Azije in Afrike, sprejemanje takih in podobnih dogovorov skrajno škodljivo in nevarno.

Morda se bo kdo tudi vprašal, zakaj je to nevarno za naše interese, zato slednje zahteva jasno pojasnilo. Odgovor je preprost in pravi, da v Bruslju na EK, ki praviloma najprej ščiti interese velikih držav članic, namreč namerno pozabljajo, da migranti, s prestopom pomanjkljivo varovanih meja, vstopijo tudi na ožji teritorij EU⁴ in s tem pridobijo boljše izhodišče, da se nekako prebijejo do željenih destinacij. V sprejetem dokumentu SEU je zato za interese Slovenije še posebej izredno škodljiva dikcija o prepovedi kroženja migrantov, ki morajo ostati tam, kjer zaprosijo za azil. Če bo tudi ostala, bo to pomenilo, da lahko zelo realno pričakujemo, da se bo v kratkem obdobju v Sloveniji zaustavilo več deset tisoč migrantov, ki se zdaj nahajajo na različnih delih balkanske migracijske poti, katero, kot vidimo iz dokumenta, EU niti ne poskuša neprodušno zapreti.

Kakšna je sploh lahko naša ocena dosežkov minulega zasedanja Sveta EU?

Prva reakcija na minulo srečanje kar samodejno ponuja misel, da se od marca 2015, ko se je na SEU začelo prvič na veliko govoriti o oblikovanju skupnih stališč pri reševanju migracij, pa do danes, ko se še naprej soočamo s to perečo problematiko, ni zgodilo prav nič konkretnega, samo razmere so se vztrajno slabšale in zaostrovale. Zato se zdaj, po več kot

⁴ Kjer tudi velja evropski pravni red (op. avtorja).

25. julij 2018

treh letih govorjenja in pregovarjanja o migracijah, o azilni politiki, o varnosti in ogroženosti zunanjih meja EU, in potem, ko so konec junija evropski politiki znova sprejeli bledikav dokument, ki ničesar ne rešuje in probleme zgolj odrija, odgovornost za njihovo reševanje pa spet prelaga nekam v prihodnost, še vedno spopadamo z istimi problemi, zavitimi zgolj v drugačno diplomatsko embalažo.

Sprejetje zavez o oblikovanju zbirnih centrov znotraj držav članic, ali na ozemlju katere od evropskih držav, ki niso članice EU, dodelitev nekaj milijard Evrov Turčiji, pa 500 milijonov Evrov najbolj izpostavljenim državam na črni celini, pomoč pri reševanju življenj migrantov, ki se proti evropskim obalam podajajo na pot preko Sredozemskega morja in za to plačujejo tihotapev velike vsote denarja, prav gotovo niso dosežki, da bi o njih lahko govorili v kakršnih koli presežkih.

Zato se moramo nehote vrniti na prej zapisano trditev, da so se evropski voditelji sestali v neprimernem trenutku. Celoten potek dogajanja je namreč razločno pokazal, da je bil politični bruseljski cirkus v največji meri namenjen reševanju politične kariere nemške kanclerke in nemške vladne krize, ne pa resnejšemu poskusu iskanja skupnih evropskih izhodišč za urejanje migracijskih tokov. Zapisana trditev se je hitro potrdila že takoj po njegovem koncu, saj je imelo bruseljsko zasedanje v Nemčiji že v naslednjih dneh svoj podaljšek, kjer so se med seboj, pred očmi nemške in evropske javnosti, "uskaljivali" nemški politiki tako znotraj stranke nemške kanclerke, kot tudi obe koalicijski partnerici v nemški vladi. In ta podaljšek nas lahko najbolj skrbi, saj je za nekatere države članice prinesel zelo neprijeten zaključek. Nemci so namreč enostransko sklenili, da bodo vse tiste migrante, ki so bili v Nemčiji zavrjeni⁵ in so za azil zaprosili v kateri od članic EU, vrnili v te države. Če jih slednje ne bodo sprejele, bodo prosilce za azil vrnili Avstriji, ki jih bo, seveda, z veliko naglico nato poslala v Slovenijo⁶.

In kaj se bo potem dogajalo z njimi, če jih nihče od nas ne bo hotel sprejeti? Velika verjetnost je, da bodo ostali pri nas, kar seveda za državo naše velikosti ni več tako nepomemben problem. Če k temu dodamo še vedno prisotno pretno prihoda na ozemlje naše države tudi dodatnih migrantov, ki so na evropskih tleh že dalj časa (Grčija, Albanija, BiH, pa še kje⁷), je situacija zelo zaskrbljujoča. Ne smemo si namreč zatiskati oči pred dejstvom, da se bodo tudi ti vsekakor skušali po različnih poteh, ki pa, žal, vse vodijo preko naše države, prebiti čim bolj severno in se približati njihovim najbolj zelenim ciljem: Nemčiji, Nizozemski in Skandinavskim državam. Ker pa sta tudi Avstrija in Italija še dodatno poostrili nadzor in že delno zaprli svoje meje, ne bodo mogli zlahka ilegalno prehajati v sosednje države, legalno pa

⁵ Po podatkih nemškega notranjega ministrstva je bilo v prvi polovici letošnjega leta zavrjeno 45 tisoč prosilcev za azil, ki bodo zdaj nameščeni v njihovih zbirnih centrih ob avstrijski meji in za katere se bo Nemčija obrnila na države, kjer so zaprosili za azil. Če jih te ne bodo sprejele, jih bo vrnila Avstriji (op. avtorja).

⁶ V to smo, glede na ravnanje avstrijskih politikov, lahko trdno prepričani (op. avtorja).

⁷ Po ocenah naj bi jih bilo skupno vsaj 100 tisoč (op. avtorja).

25. julij 2018

jih nihče ne bo pripravljen sprejeti. Tako jim bo ostalo na voljo samo to, da bodo ostali na našem ozemlju⁸ in skupaj z nami čakali na boljše čase.

Kako ustaviti evropsko vrtenje v začaranem krogu?

Če resnično želimo narediti red na ozemlju EU in njene države članice enakomerno in pravično obremeniti z odgovornostjo za nastale razmere, je treba uporabiti splet medsebojno povezanih odločnih in konkretnih korakov, ki bi razmere začeli spreminjati na bolje in bi v doglednem času migracijske tokove vrnil na razumno in za vse sprejemljivo raven⁹. V današnjem diskurzu predstavljeni predlogi bodo, po našem prepričanju, v zadostni meri nakazali smer, katero bi morala ubrati EU, če želi oblikovati temelje za svojo skupno migracijsko in azilno politiko. Vsaka¹⁰ tako pomembna strateška odločitev pa bo uspešna samo takrat, če bo slonela na takojšnji zagotovitvi zadostnih letnih finančnih sredstev (ta problematika ni kratkoročno rešljiv problem in mora njeno reševanje postati obvezen sestavni del vsakega evropskega finančnega okvira, saj brez rednih zadostno visokih letnih zagotovljenih namenskih sredstev dogovorjena skupna politika ne bo uspešna), s katerimi bo lahko EU zagotavljala primerne finančne pogoje za izvedbo naslednjih nujno potrebnih treh korakov, ki so:

KRA TKOROČNO: takojšnje popolno zaprtje evropskih zunanjih meja; oblikovanje skupnih evropskih obmejnih enot, ki naj po potrebi delujejo tako na notranjih, kot tudi zunanjih mejah, saj vse države članice same nimajo možnosti, da bi lahko tako odločitev uspešno zagotovile; sprejem resnega opozorila severnoafriškimi državam, kjer dopuščajo sramotno in zločinsko delovanje trgovcev s smrtjo, ki usmerjajo migrante po morskih poteh v Evropo, da uredijo razmere na svojih ozemljih; za podkrepitev teh zahtev je potrebna časovno omejena in močna prisotnost vojne mornarice držav članic EU pred obalami teh držav, saj problematika migracij ni reševanje ljudi na morju, ampak ustvarjanje pogojev, ki bi odvrčali ljudi od namere, da bi se sploh podajali na tako nevarno potovanje; ter, kot zadnje, izdatna finančna in materialna pomoč sirskega beguncem, da zapustijo turška, libanonska in jordanska taborišča in se začnejo vračati nazaj v svojo državo ter obnavljati svoje življenje v domačem okolju.

SREDNJEROČNO: Sočasno moramo v EU začeti pripravljati v Globalni strategiji nov geostrateški pogled na sodelovanje z našo južno - sredozemsko sosesčino in državami Afrike ter Azije, od koder prihaja (in bo še prihajala) ekonomska migracija. Nov pristop mora temeljiti na močni finančni podlagi (zato morajo biti finančne podlage zajete v delu finančnega okvira EU), ki bo stimulirala in ustvarjala pogoje za zelo domišljeno strategijo

⁸ Bo tako, zaradi junijskega SEU in kasnejših izpeljav v Nemčiji, Slovenija nenadoma postala tisti velikanski zbirni center za migrante na evropskem ozemlju, o katerem so govorili predsedniki vlad in držav na junijskem SEU?

⁹ S tem pa bi se tudi število žrtev migrantov na njihovih poteh proti EU začelo hitro zmanjševati (op. avtorja).

¹⁰ Torej tudi ta (op. avtorja).

25. julij 2018

bodočih, za EU sprejemljivih migracijskih tokov in uspešnejšo – predvsem pa delujočo - politiko njenih odnosov s soseščino, kot je bila dosedanja, ki ni prinesla nobenega napredka.

Novi pristop mora vzporedno z zagotavljanjem več denarja (pa tudi več nadzora nad njegovo porabo) in z izdatnejšo podporo za reševanje humanitarnih in drugih potreb prebivalstva, ki bodisi trpijo pod različnimi nedemokratičnimi režimi, bodisi zaradi pomanjkanja razvojnih možnosti v lastnem okolju zgolj životarijo, in zato iščejo po ilegalnih poteh možnosti za boljše življenje na naši celini, slednjim omogočiti, da si lažje rešujejo socialna in družbena neskladja v njihovih lokalnih okoljih in državah. Na ta način se bo začel v njihovem okolju proces primarnega zagotavljanja primernih pogojev lokalnemu prebivalstvu za njihov družbeni ter gospodarski razvoj ter boljše življenje, kar jih bo stimuliralo, da v njem ostanejo in tudi zaživijo. Po umiritvi razmer pa se jim lahko ponudi tudi možnost, da bodo lahko pod določenimi pogoji in organizirano prišli na ozemlje EU ter tudi vstopili v naše delovno okolje.

DOLGOROČNO: Potrebna je popolna sprememba miselnosti evropske birokracije, saj je že skrajni čas, da se slednja znebi nekaterih prevzetih modelov, ki so jim jih vsilile države članice EU, ki so bile tudi nekdanje kolonialne velesile. To pomeni, da je treba prenehati prebivalstvo držav na našem južnem in jugovzhodnem obrobju ter še naprej v Aziji in Afriki obravnavati samo kot statistični strošek. Treba se je zavedati, da so največje države članice EU v preteklih stoletjih ropale naravno bogastvo v svojih takratnih kolonijah in teh bogastev niso usmerjale v lokalni razvoj, ampak so ga uporabljale za svoje bogatenje. Posledice teh dejanj sta tudi sedanja osiromašenost in brezcilnost v državah, od koder prihajajo ekonomski migranti v Evropo. Zato bi bilo najbolj pravično, če bi za nekdanje kolonialne države "pojem solidarnosti" veljal v veliko bolj izraženi obliki in bi morale prav te države veliko več sredstev in iskrenih naporov nameniti izobraževanju, dolgoročnemu ustvarjanju zahtevnejših delovnih mest ter dajanju podpore lokalnemu gospodarstvu, kot so to pripravljene storiti sedaj.

Tako bi se v preteklosti ustvarjene velikanske razvojne razlike, katere zdaj generirajo revščino, brezup, med etnične državljanske vojne in ne zagotavljajo niti najmanjšega upanja ljudem v teh državah na boljši jutri, lahko začele sicer postopoma, vendar tekoče odpravljati. S tem korakom bi lahko tem prebivalcem hitreje zagotovili pogoje za človeka vredno življenje in jim ponudili varnost, kar bi zmanjšalo in postopno zavrlo migracijske tokove. Zavedati se moramo, da če se v EU reševanja tega problema ne lotimo resneje in z uporabo ustreznih korakov, bo tok beguncev ostal, samo njegova smer vstopanja na ozemlje EU se bo spreminjala. Države članice pa bodo na kakšnem novem prihodnjem SEU nadaljevale svoj neskončen diskurz o solidarnosti in iskanju grešnih kozlov tam, kjer jih ni in prelaganja odgovornosti na pleča tistih, ki s koreninami begunske krize, nimamo nič.